

PO NEUSPELI VOJAŠKI VSTAJI

Kaj se dogaja v Peronovi Argentini**Politično ozadje spora - Borba za vzgojo mladine**

Spor med Cerkvijo in državo v Argentini je rodil posledice, ki jih Peron in njegovi sodelavci niso pričakovali.

Ko se je zvedelo, da sta škof Tato in njegov pomočnik msgr. Novoa v ječi in da ju je nato vlada izgnala iz države ter poslala na letalu v Rim, je sv. stolica vse osebe, ki so pri tem sodelovale, ekskomunicirala, to se pravi izobčila iz katoliške Cerkve.

Nekaj ur zatem je izbruhnila v Argentini vojaška vstaja. Uprla se je mornarica. Njeni pehotni oddelki so naskočili vladno poslopje in nato je stopilo v borbo še pomorsko letalstvo. Le pomislite, kolik strah se je moral polastiti prebivalstva, ko so okoli poldneva preteklega četrta začele padati bombe na središče prestolnice. Vele mesto, ki šteje 3 milijone prebivalcev, je žuborelo nič hudega slutečih ljudi, trgi in ceste so bile v največjem vrvežu.

Bombe so zadele vladno palačo in gol slučaj je, da je Peron ušel smrti. Strelivo je namreč predrlo stolico, na kateri je še pred kratkim sedel, in v njej se je videla luknja. Imel je srečo, da je pred pol ure zapustil urad in si s tem rešil življenje.

CERKVE GORIJO

Brž ko so peronovci premagali prvo presečenec, so prešli v protinapad. To so lahko storili, ker se vojska, letalstvo in policija niso priključile upornikom, marveč ostale zveste Peronu. Vojska je v enem dnevu zadušila vstajo v Buenos Airesu in proglasila izjemno stanje v vsej državi.

Na cestah se ne smejo ustavljati niti gručice treh oseb. Vojaki imajo nalog, naj takoj streljajo, če se ljudje na povelje nemudoma ne razidejo.

Peron je odsekal obenem državo od zunanjega sveta. Telefonske in brzojavne zveze z inozemstvom so bile pretrgane, ladje in železnice niso več mogle v tujino, vse meje je zastražilo vojaštvo.

Te mere seveda niso mogle preprečiti, da ne bi zbežala štiridesetorica letal v sosedni Urugvaj in odplule uporniške ladje na široko morje. Med njimi sta dve veliki križarki in cela vrsta manjših bojnih edinic. Trde, da je Peronu zbežala domala vsa vojna mornarica.

Uporni mornarji imajo v rokah sredstvo, s katerim lahko silno pritisnejo na Perona. Zahtevali bodo od njega, naj priznane ujetim voditeljem vstaje, sicer potopijo na dno oceana argentinsko vojno brodovje. Perona bodo spravili v težke škripce: kako naj se odpove mornarici, za katero je ljudstvo žrtvovalo težke milijarde davčnega denarja?

Sicer pa mora biti Peron zadovoljen, da je

ostal živ in je še na oblasti. Za to se mora zahvaliti tudi delavstvu, ki je takoj proglasilo splošno stavko ter šlo na ulice pomagat vojaštvu dušiti upor. V protidemonstracijah so pa množice zgubile vsak čut za mero in odgovornost. V Buenos Airesu so zažgale 7 cerkva in zapalile tudi sedež nadškofije.

PERON SE UMIKA

Vsi ti dogodki so morali tudi Perona prepričati, da je šel predaleč. Spor s Cerkvijo je zavzel take oblike, da je končno škodoval samo Peronu. Požiganje cerkva in množično zapiranje duhovnikov je naredilo globok vtis na katoliške vernike po vsem svetu. Proti Peronu se je začel dvigati odpor tudi v inozemstvu, kjer imajo katoliki ponekod velik vpliv na vlade.

To je nagnilo Perona, da se je začel postopoma umikati. Najprej je izjavil, da najodločneje obsoja požiganje svetišč in da bodo krivci strogo kaznovani. Tega zločina da niso zagrešili njegovi pristaši, temveč — komunisti, ki so se pomешali med demonstrante.

Za padlimi žrtvami nemirov — doslej 156 mrtvih in 96 težko ranjenih — so se te dni obhajale po Argentini službe božje. Vlada je pozvala vernike, naj se ne boje iti v cerkev,

ker bo vojaštvo skrbelo za red. In res so bile pri žalnih slovesnostih vse cerkve nabito polne.

Zatem je Peron ukazal spustiti na svobodo 85 duhovnikov, ki jih je dal vtakniti v ječo še pred izbruhom vojaške vstaje.

Politično najbolj važna je pa njegova izjava, da ločitev Cerkve od države, že sklenjena in potrjena od parlamenta, ni nepreklicna. O tem — je rekel — naj odloča narod s posebnim ljudskim glasovanjem!

Gre za očiten političen umik. Kajti da je imel od vsega početka dobre, res demokratične načrte, bi bil ljudsko glasovanje že prej predlagal in nihče bi mu ne bil mogel opravičeno kaj očitati.

Ali se mu bo s takimi umiki posrečilo doseči pomirjenje s Cerkvijo, je seveda drugo vprašanje. Še vedno so namreč v Argentini razpuščeni vsi krožki Kat. Akcije, je v državnih šolah prepovedan verouk in je odpravljena neločljivost zakona.

Edino, kar vidimo, je, da se Peron umika. Tudi drugače se je položaj v deželi znatno umiril: tuji časniki lahko telefonirajo svojim uredništvom v severno Ameriko in Evropo in obnovljene so prometne zveze z inozemstvom.

Kje so vzroki spora?

Ljudje se vprašujejo, kako je bilo mogoče, da je Peronova vladavina zabredla v tako ostru nasprotja s katoliško Cerkvijo. Saj so peronovci neprestano govorili o Bogu in o veri in Peron je označil krščanstvo za duhovno dediščino, ki jo je Argentina prejela od katoliške Španije, da jo skrbno čuva in pred vsem svetom brani.

To je bilo v času, ko so katoliki Perona še podpirali in je Argentina še živela v blaginji.

Svetovna vojna je prinesla deželi silne dobičke. Vse, kar so Argentinci izdelali in pridelali, so z lahkoto prodajali vojskujočim se državam. Svet je bil lačen živil in industrijskih potrebščin in ni vpraševal po cenah.

Peron je mislil, da bodo te sijajne razmere trajale večno in je ob koncu l. 1948 zasnoval širokopotezen petletni načrt, po katerem naj bi se Argentina industrializirala. Istočasno je podpržavil različna tuja podjetja in se zameril Amerikancem in Angležem. Z močno industrijo je nameraval pomnožiti tudi število svojih pristašev, zakaj njegova stranka se je naslanjala v glavnem na delavce in bila v sporu z veleposestniškimi močmi.

Kmalu se je pa izkazalo, da se je Peron uračunal. Za izgradnjo moderne industrije

ni imel niti dovolj izšolanih delavcev niti dovolj kapitalov. Stroje je lahko uvažal le s tem, da je drago prodajal v inozemstvo kmečke pridelke.

Tedaj so pa začele na svetovnem trgu cene silno padati. Peron se s tem ni hotel sprijazniti. Angležem, ki so bili glavni odjemalci mesa, ni maral popustiti in jih prisilil, da so šli drugam kupovat. Slično je bilo s korozi.

Dohodki iz argentinskega izvoza so se čez noč močno znižali in vse gospodarstvo je zaskočilo v težko krizo.

Denar pesos je izgubil tri četrtine svoje vrednosti in nastala je druginja: stroški za življenje so od l. 1943 do danes postali več ko šestkrat večji, plače delavcev in nameščencev se pa od tedaj niso povišale niti za eno tretjino. Kako naj se njihove družine preživljajo?

SPOPAD S TOTALITARIZMOM

To je vzrok, da se je v podjetjih čedalje bolj širilo nezadovoljstvo s Peronom. Delavci so iskali pomoči pri organizacijah Kat. Akcije, katere voditelji so na ves glas oznanjali načelo socialnih papeških okrožnic, da ima vsak delavec pravico do take plače, da lahko z njo prehrani sebe in družino in si

Nadaljevanje na 3. strani

NOVICE Z VSEGA SVETA

SCELBOVA VLADA JE PADLA

Iz Rima je prišla novica, da se Scelbi ni posrečilo sporazumeti se s svojimi zavezniki v vladni večini. Republikanci so izjavili, da ne morejo več podpirati Scelbe v parlamentu. Ravno tako so odpovedali Scelbi pomoč desničarji v sami Krščanski Demokraciji: Pella, Andreotti in Gonella so odbili, da bi stopili v vlado.

Ker je postalo jasno, da Scelba nima več večine poslancev na svoji strani, je vodstvo stranke sklenilo, naj odstopi. Tako mu je sporočil Fanfani, ki je resnični gospodar Krščanske demokracije.

Kdo bo sestavil novo vlado, ni še znano. Vsekakor spet mož iz tabora demokristjanov, ker predstavljajo najmočnejšo stranko v državi. Kriza je težka in se ne bo izlahka rešila.

OBLETNICA ZDRUŽENIH NARODOV

Te dni je poteklo 10 let, odkar je bila ustanovljena Organizacija združenih narodov. K proslavi zgodovinskega dogodka se je zbralo v Ameriki nad 1000 diplomatov iz vseh delov sveta.

Zastopniki Sovjetske zveze, Velike Britanije, Francije in Amerike so izkoristili priložnost in se večkrat sestali, da bi se dogovorili o podrobnostih zborovanja, ki ga bodo imeli »štirje veliki« prihodnji mesec v Švici.

Na njem mislijo sklepati o tem, kako naj bi se zmanjšala mednarodna napetost ter odstranila nevarnost nove vojne.

In Združeni narodi so bili poklicani v življenje ravno z namenom, da zagotove človeštvu trajen mir.

Vendar organizacija doslej ni mogla uspešno izpolnjevati svojih nalog, ker so bile velesile med sabo težko sprte. Sovjetska zveza je s svojim vetom ali ugovorom lahko preprečila vsak važnejši sklep Varnostnega sveta. Razen tega številne države še danes niso postale članice, med njimi važne dežele kot Kitajska, Italija in Nemčija. Vzrok je spet v needinosti velikih.

Ker države niso zaupale Združenim narodom, so skrbele za svojo varnost na drug način: ustanovile so Atlantsko in Zapadnoevropsko zvezo in sklenile razne druge sporazume. S tem so se pa nasprotja v svetu še bolj zaostрила.

Spet se je izkazalo, da je trajen mir odvisen samo od slege velesil.

Zadnji dogodki kažejo, da se med njimi hvala Bogu nasprotja ublažujejo. Tudi sedanji sestanek v Ameriki dokazuje, da se približujemo resničnemu miru. To je posledica nove politike Moskve.

TRŽAŠKI VELESEJEM

V nedeljo so slovesno otvorili sedmi tržaški velesejem. Sredi razstavišča se dviga 40 metrov visok stolp. Na sejmu je izločilo svoje izdelke 1415 podjetij iz 23 držav. Med temi je častno zastopana tudi Jugoslavija.

Tamborini, italijanski minister za trgovsko mornarico, je izjavil, da služi velesejem prijateljstvu med narodi, toda Trstu samemu ne bo prinesel bogzna kakšnih dobrot. Naše mesto se nahaja pač v težki gospodarski krizi.

Edino če bi mogli razstavljeni papirnati črteži trgovskih ladij napolniti naše pristanišče in če bi Rim spremenil naše ozemlje v svobodno cono, bi nam bilo boljše.

Namesto tega so pa slovesno izročili v škodnjo skupino hiš istrskim prebežnikom in s tem povečali v našem mestu število brezposelnih.

LETALSKI NAPAD NA AMERIKO

Prejšnji teden so v Ameriki naredili poskusni alarm, kakor da bi sovražnik izvršil napad z atomskimi bombami na Združene države. Opoldne so v New Yorku zatulile sirene in vse je moralo bežati v zaklonišča. Obenem so začeli streljati protiletalski topovi in nastopili so reševalni oddelki. Člani vlade so s tajnimi spisi odleteli na helikopterjih v že naprej pripravljeno novo podzemsko prestolnico Amerike, o kateri noben državljan ne ve, kje se nahaja. Vse je šlo kot zares.

Toda strokovnjaki so ugotovili, da je prišel alarm nekaj minut prepozno in da tudi reševalna služba ni delala, kakor je treba. Zato je bilo pri napadu 3 milijone »mrtvih« in skoro 2 milijona »ranjenih«.

Vse to se je zgodilo v nekaj minutah. Iz tega vidimo, kaj čaka človeštvo, če bi se državni velesil ne mogli sporazumeti in bi prišlo do nove vojne.

ZA ENAKOPRAVNOST V CERKVI

Prejeli smo nov protest, da 9. junija slovenski verniki niso smeli v procesiji pri Sv. Justu peti in glasno moliti v svojem materinem jeziku. »Kristus« — piše dopisnik — »je poslal svoje apostole v svet učiti vse narode v vseh jezikih in ne samo v italijanščini!«

Ima popolnoma prav. Kako je mogoče, da ne smejo Slovenci častiti Boga na rodni zemlji v svojem jeziku? Kdo jim krati pravico, ki jo uživajo celo črnci v Afriki? V Italiji, kjer je sedež papežev, bi se to ne smelo goditi. Vsaj pred Bogom bi morali biti Sloveni enakopravni Italijanom!

NEHRUJEV GOVOR V MOSKVI

Voditelj Indije Pandit Nehru se je po 10-dnevnem potovanju po širni Rusiji vrnil v Moskvo, kjer je pred nepregledno množico imel govor v hindustanskem jeziku. Stavek za stavkom so sproti prevajali v ruščino. To je prvič, da je tuj državnik imel v Sovjetski zvezi političen shod. Ljudje so ga obsuli s cvetjem.

Mir med narodi — je dejal — mora po mojem sloneti na peterih načelih: države naj spoštujejo vsaka nedotakljivost in neodvisnost sosedov, vsaka naj se obveže, da ga ne bo v nobenem primeru napadla in se ne bo vtikala v notranje razmere njegove dežele. Vsaka mora priznati enakopravnost med velikimi in malimi narodi in naposled, da je treba vse spore in nasprotja reševati le z miroljubnimi sredstvi.

Na tej podlagi — je dejal Nehru — je Indija uredila svoje odnose s Kitajsko. Ta načela je pozneje priznala Burma, nato jih je sprejela Jugoslavija in končno tudi Sovjetska zveza. Če bi se jih vsi resnično držali, bi bil človeštvu zajamčen trajen mir. Na tej

osnovi naj potekajo tudi pogajanja med vzhodom in zapadom.

Nehru je sporočil časnikarjem, da bo Bulganin obiskal Indijo, kar je tudi novost v politiki Moskve.

SPOR MED NEMČIJO IN AVSTRIJO

Po mirovni pogodbi, ki je bila pred kratkim podpisana, je dobila Avstrija pravico, da si prisvoji skoro vso imovino bivših nemških podjetij in državljanov v deželi. To pravico so ji dali, ker so jo smatrali za nedolžno žrtev Hitlerjevega nasilja.

Proti razlastitvi je Adenauer ostro protestiral in dodal: »Nikjer niso Hitlerja sprejeli s tolikim navdušenjem kot na Dunaju.«

Nemški kancler ima prav. Kdor je bil tedaj na Dunaju, je videl, da so ljudje ob Hitlerjevem prihodu kar noreli od navdušenja.

POZIV NA DUNAJSKO VLADO

Deželni glavar severne Tirolske Alois Grauss je imel pretekli teden na svečani seji deželne zbornice govor, v katerem je omenil tudi južnotirolsko manjšino.

»Kdo mi more zameriti,« je dejal, »če se tudi na današnji slovesni seji spomnim naših rojakov, ki že toliko časa čakajo v ugrabljeni južni Tirolski na to, da se izpolni obveze iz pariškega sporazuma.«

Naša zvezna vlada naj sedaj, ko smo postali svobodna država, začne v najkrajšem času razpravljati z italijansko vlado o vprašanju južne Tirolske, kakor je to že obljubila. Skrajni čas je že, kajti novi fašizem je v Italiji že spet začel svojo grdo igro z našimi južnimi Tirolci.«

Iznova vidimo, kako so laški časnikarji lagali, ko so trdili, da se Avstrija ne zanima več za svoje manjšine v zamejstvu.

POPLAČANO USMILJENJE

Ko so Amerikanci med vojno bombardirali mesta severne Italije, je bilo letalo Johna Warnerja sestreljeno in mož je treščil na tla ter si zlomil obe nogi. Težko ranjenega je našla 8-letna deklica Angela Portaluri. Zavlekla ga je v neki skedenj v bližini Faenze. mu nosila več mesecev jesti in ga tako rešila gotove smrti.

Pred kratkim je Warner umrl in zapustil Angeli več rudnikov srebra in bakra v Ameriki. Kmečko 18-letno dekle je postalo čez noč — milijardarka.

PRAZEN PROGLAS

V Madridu na Španskem živi bivši kralj Bolgarije Simeon. Fant je te dni dovolnil 18. leto ter naslovil na vse Bolgare proglas, v katerem se svetlo obvezuje, da bo delal v korist naroda in domovine.

Toda kdo se v Bolgariji še meni za Simeona? Doba kraljev in cesarjev je za vedno minula.

SONČNI MRK

V ponedeljek, 20. t. m., je bil popoln sončni mrk. Pri nas ni bil viden, pač pa v jugovzhodni Aziji, posebno na otoku Ceylonu. Ko je nastala tema, ki je trajala 7 minut, se je neizobraženega prebivalstva polotil velik strah. Posebno še zato, ker je vlada pozvala ljudstvo, naj ne gleda v sonce s prostim očesom.

Takoj so se pojavili preroki, ki so napovedali sušo, kugo, potop največjega parnika na Atlantiku in velike spremembe na Japonskem.

Kaj se dogaja v Peronovi Argentini

(Nadaljevanje s 1. strani)

dene, če je varčen, še malenkost na stran za stara leta.

Tako je začel vpliv katolikov rasti in kakor pred svojim padcem Mussolini tako je tudi Peron gledal v katoliki svoje najvarnejše tekmece in nasprotnike. Napadal je duhovnike, da se vtikajo v politiko, in zahteval, naj se umaknejo v cerkve.

Odgovoril mu je kardinal Gaggiano, škof iz Rosaria: »Ne, mi se ne bomo zaprli v cerkve in sakristije, temveč šli bomo ven, ker imamo pravico braniti socialno pravičnost ter zahtevati bolj človeške in krščanske plače za naše brate delavce.« Približno iste ideje so razložili v posebni okrožnici škofje Argentine.

Spor med Peronom in Cerkvijo je postal neizogiben. Toda vzroki spopada niso bili samo socialno-gospodarske prirode. Cerkev je zahtevala poleg svobode, da nemoteno širi svoje socialne nauke, tudi pravico, da organizira in vzgaja mladino.

Tu je spet naletela na odpor Perona, ki je hotel vso vzgojo mladine pridržati državi, to se pravi sebi in svoji stranki.

Za Cerkev pa ni bila država nikoli vrhovna dobrina, nikoli sama sebi namen, nikoli vsemogočno božanstvo, kateremu se morajo vsi ljudje slepo pokoriti. Saj je krščanstvo

nastalo in se uveljavilo ravno v boju proti vsemogočni rimski državi.

Za krščanstvo je najvišja dobrina človek in njegova duša in zato mora braniti svobodo in dostojanstvo človeške osebnosti proti vsakomur, ki ju hoče teptati; braniti ju mora tudi proti vladam in državam.

Če totalitarna država omejuje naravne pravice človeka in predstavniki Cerkve izpolnjujejo svoje dolžnosti do ogroženih vernikov, postane Cerkev v očeh množic braniteljica človeške vesti in svobode in njen vpliv mogočno zraste.

Silno kratkovidno in nevarno je tedaj, če odgovorni državniki zgube čut za mero ter udarijo v svoji strasti na Cerkev kot tako ter začnejo zatirati vero in izrivati množice. V tak položaj je zabredel očitvidno Peron.

Pozabil je, da verskega čustvovanja ni mogla doslej še nobena država v zgodovini zatreti. Mogočni državniki kakor Napoleon in Lenin so to poskusili, a niso uspeli. Naravnost smešna je misel, da bi se moglo posrečiti Peronu. Če bi gnil borbo proti Cerkvi do skrajnosti, bi le samega sebe uničil.

Zdi se, da se nevarnega položaja, v katerem je našla Argentina, najbolj zaveda vojska, ki se je dejansko polastila oblasti ter sedaj pritiska na Perona, da spremeni svojo politiko ter popravi storjene napake.

soveci posebno čelado proti glavobolu. Nekdo ga je vprašal, ali ima kakšno tako čelado slučajno pri sebi. Razume se, da mu je eno kar na odru takoj — prodal. Ljudje so zahtevali še druge spominčke z Marsa in Ferguson jih je na mestu razpečal za dobro kosaro in lepo zaslužil.

Nikomur ni pri tem padlo na um, da bi vprašal Fergusona, ali je bil res na Marsu.

OKOLI SVETA

Policija je zgrabila dva nemška študenta, ki sta prišla peš iz Nemčije do francoske luke Marseille. Tam sta ukradla gosposko jadrnico in priplula z njo v Sanremo na italijansko stran. Ker nista mogla pokazati ladijskih listin, ju je tu policija prijela. »Z jadrnico« sta se zagovarjala, »sva hotela okoli sveta.«

Namesto »okoli sveta« sta prijadrala — v zapor.

LEDENA DOBA PRIHAJA

Pred milijoni let je bila severna Evropa vsa pod ledom. V Alpah so mogočni ledeniki pokrivali doline rek. Soški ledenik je segal do Modreje. Ameriški geolog Emiliani je izračunal, da se ledena doba zopet bliža. Vendar ne kupujte še kožuhov, kajti to se bo zgodilo čez — 10.000 let.

SILNA ZGRADBA

V New Yorku zidajo novo postajo, ki bo visoka kakor gora. Imela bo 80 nadstropij in bo stala 100 milijonov dolarjev ali 63 tisoč milijonov lir.

OD SLAVE V BEDO

Neki časnikar je v Madridu delj časa opazoval 74-letno starko, ki je pred opero prodajala vstopnice iz druge roke. Te dni je revala skoro od lakote umrla.

Novinar se je pozanimal za njeno življenje in ugotovil, da je bila pred 50 leti slavi pevka. Nastopala je skupno s Carusom in kronane glave so ji ploskale. Končala je v črni bedi.

DVA ZNANCA

Jaka: »Vaš obraz se mi zdi znan. Kje sem ga mogel videti?«

Toni: »Saj ga nosim vedno na istem mestu.«

SPOVEDAL SE JE

Ko so v Buenos Airesu med zadnjo vstajo padale bombe na središče mesta, se je zatekel v stolnico tudi hud nasprotnik Cerkve in se skril v »spovednico. Misleč, da so mu ure štete, se je spovedal vseh svojih grehov bližnjemu duhovniku.

Ta pa mu ni mogel dati odveze. Ni bil namreč duhovnik, temveč njegov politični nasprotnik, ki je samo zvedel za vse njegove grehe in prestopke.

HUDA SMRT

Prejšnji teden je 41-letni Rafael Konjedic iz Gorice šel s sinčkom na obisk k sorodnikom v Furlanijo. Tam je splezal na česnjo in metal sladki sad fantku. Naenkrat je pa zdrknil z drevesa in se nabodel naravnost skozi trebuh na spodaj stoječi kol. V silnih mukah je revež izdihnil.

ČUDEŽNO OZDRAVLJENJE

V mestu Viareggio živi vdova Eliza Luporini, ki je bila štiri leta popolnoma slepa. Na praznik sv. Antona je šla k procesiji in živo prosila, da bi ji bil vrnjen vid. Naslednji dan je žena zares popolnoma spregledala.

NOVICE

USTANOVILI SO ZBORNICO

Včeraj je bil tržaški velesejem posvečen Jugoslaviji. Pri tej priložnosti se je pred časnikarji razvila razprava o gospodarskih odnosih med Trstom in jugoslovanskimi pokrajinami, ki ga obdajajo.

Po sklenjenem sporazumu bi se letos tu morala trgovina podvojiti, a je namesto tega — nazadovala: januarja je uvoz iz Jugoslavije v Trst znašal 171 milijonov, marca pa samo 85, manj kakor v istem času leta 1954. Trgovina z lesom je tako rekoč umrla.

Jugoslavija je sicer dala naročila našim ladjedelnicam in čistilnicam mineralnih olj, toda kupčija vendar ni taka, kot bi morala biti.

Kdo je tega kriv? Zakaj ni stopil še v veljavno gornji trgovinski sporazum? Ker ga Italija še do danes ni uradno potrdila, kar je v očitno škodo Trsta.

Včeraj je bila končno ustanovljena v našem mestu »Zbornica za okrepitev prometa med Trstom in Jugoslavijo«. Morda se bodo sedaj razmere zboljšale.

Sinoči je gen. konzul M. Vošnjak priredil sprejem, ki so se ga udeležili vsi predstavniki tukajšnjih gospodarskih, političnih in vladnih krogov in ki je popolnoma uspel.

UBOGA MATI

Angležinja Alice Foster ima 26-letnega sina edinca, ki je bil pred kratkim v Avstraliji obsojen na smrt, ker je ubil svojo zaročenko v neki pivnici. Nesrečna mati ga je hotela še enkrat videti, a ni imela denarja za potovanje.

Tedaj so ji dobri ljudje zbrali sredstva, da ga lahko z letalom še doseže in poslednjič objame. Domov se vrne s parnikom, ki jo

stane 160.000 lir. Denar si bo prislužila z ribanjem poda in pospravljanjem pisarn.

RIM — VELEMESTO

Če se bo Rim stalno tako širil kot danes, bo štel čez nekaj let 2 milijona ljudi. Sedaj ima 1 milijon 800 tisoč duš in je osmo v vrsti evropskih velemest. Pred dobrimi sto leti je štel le 170.000 ljudi, v 14. stoletju je pa bil mestece, ki je štel le 17.000 prebivalcev.

NOVA MODA

V Ameriki so lepotice začele nositi uhane v obliki malih toplomerov. Te lahko snamejo in pogledajo, kako vroče je njej — ali nje-mu.

KROP V VREČI

Še eno praktično so si izmislili v Ameriki. Začeli so prodajati vrelo vodo v vrečicah iz celofana. Krop posebno radi kupujejo izletniki, da si kar na lepem čaj skuhamo. Kako to vrelo vodo prenašajo, ni znano.

TISKALI SO DENAR

Policiji se je posrečilo odkriti družbo šestih starejših mož, ki so že dve leti ponarajali denar. Skrivno tiskarno so imeli v neki kleti blizu mesta Varese. Tiskali so dovršene bankovce po 100 lir. Pri zaslišanju so dejali, da se bolj splačajo, ker na tisočake ljudi preveč pazijo. Zlikovci so oškodovali državo za težke milijone.

LEPO JIH JE POTEGNIL

Odkar so časniki toliko pisali o letelih krožnikih, so postali ljudje zelo praznoverni. To je izkoristil ameriški zvezdoslovec Ferguson ter napovedal v Filadelfiji predavanje: Osebnosti vtiši s planeta Marsa. Vstopnina en dolar.

Vse ga je verno poslušalo, ko je razlagal, da na Marsu ljudje ne jedo skozi usta, temveč skozi kožo. Tudi... ven gre vse po isti poti. Potem je pojasnjeval, da nosijo Mar-

Dopisi v Tržaškega

ŠOLSKE PRIREDITVE IN RAZSTAVE

OPČINE

Šolski otroci z Opčin so nam tudi letos pokazali, česa so zmožni. Že šolska razstava je naredila na obiskovalce najboljše vtis. Veliko pozornost so vzbudila ženska ročna dela, saj smo lahko občudovali lepe prtiče, predpasnike, rjuhe, ki so bile vse skrbno izdelane. Veseli nas, da učitelji uvajajo otroke k redu in natančnosti, ki sta ena izmed najvažnejših činiteljev za uspeh v življenju in ki ju žal danes pri mladini tako pogrešamo.

Poleg ženskih ročnih del smo si ogledali tudi risbe, ki so jih izdelali fantje in ki so krasile šolske stene.

Pretekli teden pa so se mladi Openci predstavili občinstvu z lepo uspelo igro Mačeha in pastorka. Večina mladih igralcev se je dobro vživela v svoje vloge, tako da ni bilo opaziti nobene narejenosti, ki bi kvarila potek igre. Izredno dobro igro je pokazala Sosič Tatjana v vlogi pastorka in tudi Bajs Sonja (prava hči) je odlično odigrala svojo vlogo, ki ni bila prav lahka.

Naj pohvalimo tudi Miška in njegovega mladega gospodarja, ki sta vzbudila pri občinstvu mnogo smeha ter burnega odobravanja.

Med odmorom je mladi harmonikaš Pečar Stojan skrbel za zabavo in kratek čas. Mladini, ki je celih osem mesecev predsedala med štirimi stenami, želimo, da med počitnicami poživijo duha in telo ter se še z močnejšo voljo in veseljem loti zopet dela v prihodnjem šolskem letu.

BORŠT

V soboto, 18. t. m., so šolski otroci imeli zaključno prireditev. Nastopili so z izbranim ter precej dolgim sporedom, ki je od učiteljev prav gotovo zahteval mnogo truda.

Že lepo rajanje malčkov iz prvega razreda je takoj osvojilo številno občinstvo, ki ni štedilo s ploskanjem in z burnim odobravanjem. Učenci 2. in 3. razreda so nato nastopili z dvodejanko Materini naočniki. Igrali so zabavno in njihova izgovarjava je bila jasna in pravilna, kar je zelo važno posebno pri slovenščini. Občinstvu je zelo ugajala štiridejanka Pavelčkova piščalka, ki so jo izvajali učenci 3. in 4. razreda. Otroci so se popolnoma vživeli v posamezne vloge, se jih dobro naučili in ni bilo tiste neokretnosti, ki se čestokrat opaža pri odrskih predstavah. Le nesrečna kokoš je v tretjem dejanju zgrešila vlogo ter sfrčala med občinstvo!

Na željo mnogih, ki se niso mogli udeležiti sobotne prireditve, so učenci ponovno nastopili v nedeljo popoldne v dvorani č. šolskih sester.

Tudi na tej predstavi je bilo zelo mnogo občinstva, ki je mlade igralce nagradilo z burnim ploskanjem. Še bolj zadovoljni so pa bili otroci, ko so si razdelili torto ter použili nekaj sladkarij.

Našim nadobudnim učencem kličemo na veselo svidenje prihodnje leto!

Ker želimo biti nepristranski, se na tem mestu zahvaljujemo policijskemu komisarju pri Sv. Soboti, ki je izdal dovoljenje, čeprav ni bila prošnja napisana tako, kakor zahte-

vajo zakonski predpisi. To je lep primer uvidevnosti, ki si ga vsi ljudje prav iskreno želimo videti tudi pri drugih oblastnikih.

SESLJAN

Nedeljsko lepo vreme je privabilo mnoge Sosljančane in okoličane na prireditev, ki so jo imeli naši šolski otroci. Na žalost je bil šolski razred premajhen, da bi občinstvo lahko udobno sledilo sporedu.

Učenci so zaigrali p. Krizostoma štiridejanko Pavelčkova piščalka. Kljub temu da so nekateri učenci tik pred prireditvijo zboleli in so jih morali nadomestiti drugi, je igra potekla gladko in žela mnogo odobravanja. Pohvaliti moramo predvsem lepo in pravilno izgovarjavo, ki bi ji naši učitelji morali dati večji poudarek.

Vsi otroci so svoje vloge odlično odigrali in nekateri izmed njih že kažejo prave igralške darove. Na koncu je šolski zbor ubrano zapel nekaj pesmi.

Nedeljska prireditev je ponovno pokazala nujno potrebo po novih šolskih prostorih, saj sedanjí nikakor ne odговarjajo potrebam Sosljana in Vižovelj. Zadnje čase mnogo govore o bližnji gradnji nove šole. Upamo, da to pot govorice niso prazne in da bo davni načrt vendarle uresničen.

V NABREŽINI

Kot po drugih krajih, je bilo te dni središče našega zanimanja uspeh šolske mladine. Nabrežinska strokovna šola je razstavljala izdelke svojih učencev.

Priznati moramo, da je bila letošnja razstava izredno lepa. Napredek je bilo opaziti tako pri dekliskih kot pri moških ročnih delih. Med prvimi so vzbujale občudovanja zlasti lepe bluže s slovanskimi narodnimi motivi in krasnimi prti. Dekleta so se postavila tudi z okusnimi kulinaričnimi izdelki.

Posebnost nabrežinske šole pa so dela iz kamna. Pouk kamnoseštva je za naš kraj še posebno važen, ker v domačih kamnolomih primanjkuje kamnoseških mojstrov in je zato važno, da se naši fantje seznanijo s tem delom ter se tako lahko odločijo za ta poklic. Iz razstavljenih izdelkov si lahko spoznal, da ima marsikateri učenec za to delo veselje in nadarjenost.

Lepe razstave smo bili vsi veseli, posebno pa naši starši, ki so bili na svoje otroke ponosni. Razstava pa jim je tudi dokazala, da so vse čenče laških časopisov o manjvrednosti naše šole neresnične. Razstava na laški šoli je namreč za našo precej zaostajala.

*Slovenski dijaki želijo proslaviti
stoletnico šole v*

BORŠTU

*in poudariti velike zasluge, ki jih
ima ta prosvetna trdnjava za sloven-
stvo tržaškega Brega. Klasični licej
bo v ta namen igral v Marčevi dvo-
rani v Borštu Connorsovo veseloigro*

ROXI

*v režiji prof. Jožeta Peterlina. Igra
bo v nedeljo, 26. junija ob 8. uri zvečer
Dijaki vabijo Slovence iz Brega in
okolice na prireditev.*

ŠEMPOLAJ

Ko smo si letos z velikim zanimanjem in občudovanjem ogledovali šolsko razstavo, smo na žalost opazili, da mnogi naši otroci še vedno nosijo popačene priimke. Nehote smo se spraševali, ali ne čutijo starši dolžnosti, da svoje spakedrane priimke odpravijo ter jim vrnejo staro slovenske lice.

Če so jim fašistična oblastva popačila priimke in jim današnja nočejo uradno vrniti prejšnje oblike, je naša dolžnost, da sami za to poskrbimo. Saj imamo na razpolago zakon, ki nam to dovoljuje.

Treba je samo narediti prošnjo na navadnem papirju na prefekturo ter k prošnji dodati še odlok, s katerim je bil priimek poitalijančen. Če ga nimamo doma, ga lahko dobimo na občini. V nekaj dneh je zadeva rešena in ti ni treba več trpeti sramote, da nosiš priimek, ki ti ga je določil Mussolini.

Vaščani so sicer zadovoljni z novo kopalnico, vendar bi želeli, da bi bila na razpolago tudi ob sobotah popoldne in ne samo ob nedeljah dopoldne. Občinsko upravo prosimo, naj ugotovi naši upravičeni želji.

DEVIN

V nedeljo popoldne so v prisotnosti ministra Tambronija podelili v prostorih Tržaške trgovinske zbornice 60 zlatih odlikovanj delavcem in podjetnikom, ki so s svojim delom pripomogli h gospodarskemu in socialnemu napredku našega ozemlja. Med odlikovanci sta tudi naša domačina Josip in Karel Legiša (Kupčevi) iz Devina. Poleg zlatega odlikovanja sta prejela tudi diplomo za njuno nad petdesetletno nepretrgano delo na posestvih.

Odlikovancema iskreno čestitamo!

DVE 25-LETNICI MAŠNIŠTVA

Te dni praznujeta 25-letnico mašništva o.č. gg. prof. Rafko Premrl in Srečko Reje, župnik v Nabrežini.

Profesor Premrl se je rodil v Vipavi 29. decembra 1906; v mašnika je bil posvečen 14. 6. 1930. Služboval je kot kaplan najprej v Cerknem, nato je bil župni upravitelj v Žabnicah ter župni upravitelj pri Sv. Petru v Poljanah v Istri. Od tu so ga Nemci pregnali in zaprli v taborišču Dachau, kjer je bil od marca 1944 do julija 1945. Ko se je vrnil iz taborišča, je služboval nekaj časa kot župni upravitelj v Šempetru pri Gorici. Od leta 1946 se je posvetil šoli in danes poučuje latinščino ter angleščino na slovenski nižji gimnaziji.

G. Reje Srečko je bil rojen v Idriji 6. junija 1904; posvetil ga je v mašnika nadškof dr. Sedej 14. junija 1930. Bil je najprej kaplan v Postojni, župni upravitelj v Sv. Križu na Vipavskem, nato župnik v Zgoniku, vikar v Podsobotinu, danes pa pase duše v Nabrežini. Tudi g. Reje je moral pod fašizmom zaradi svojega neomajnega narodnega prepričanja več časa trpeti v konfinaciji. Obema slavlencema iz srca čestitamo k njunemu slavu in prosimo zanju obilo božjega blagoslova, da bi še dolgo let služila Bogu in narodu.

SREBRNA POROKA

Voditelj skupine neodvisnih Slovencev v Trstu dr. Frane Tončič in njegova soproga sta te dni praznovala srebrno poroko.

Uglednemu javnemu delavcu in njegovi gospe izrekamo priske čestitke.

— Dopisi iz Goriške —

IZ PEVME

V preteklem tednu je počila »bomba«, ki jo je sprožila Ustanova Treh Benečij proti kmetovalcem iz naše vasi, z Oslavja in iz Štmavra, to je proti 36 posestnikom, dosedanjim obdelovalcem zemljišča zavoda. Prejeli so sodnijski poziv, naj v 10 dneh stavijo zemljišče na razpolago lastniku. Poziv so pa zankrat dobili le tisti najemniki, ki so s tožbo razžalili veličanstvo prizadetega zavoda. Kdaj jim bodo sledili še drugi posestniki, ne vemo. Ali hoče ta na pol državna ustanova povzročiti še zdrako med slovenskimi kmetovalci teh vasi?

Krinka je s tem pozivom padla. Danes vemo, da Zavodu Treh Benečij ni šlo in ne gre za nič drugega kot za raznarodovanje. Saj bi lahko izvedel svoje gospodarske namene, ako jih soloh ima, tudi z dosedanjimi najemniki. Tega pa ni hotel, zato je slovenskim kmetom najemninsko pogodbo odpovedal in jih s sodnijskim odlokom izgnal s svojega zemljišča. Povsod isti način raznarodovanja: na Goriškem in Tržaškem proti nam Slovencem, na južnem Tirolskem proti Nemcem. Južnotirolci vodijo prav v tem času težko borbo proti načrtnemu naseljevanju italijanskega življa na nemško zemljo. Ker so se njihovi senatorji in državni poslanci šli pritožiti na Dunaj, je nastal v italijanskih političnih krogih hrup in vrišč proti vodilni Južnotirolski ljudski stranki in njihovem zastopstvu, zlasti pa proti msgr. Gamperju.

Zunanje ministrstvo v Rimu pa trdi, da se pariški sporazum, ki sta ga podpisala pokojni De Gasperi in avstrijski zunanji minister dr. Gruber, natančno in vestno izvaia ter da uživajo Nemci vse mogoče pravice. To je ista muzika, ki jo poslušamo tudi mi Slovenci v Italiji že skoro 40 let. Mi in južni Tirolci na prav dobro čutimo na svoji koži, kako in kaj je z nami, in nočemo biti predmet nobene kupčije med Italijo in vladami svojih matičnih držav.

IZ ŠTANDREŽA

Raznim občinam na Goriškem je kreditni zavod, ki nudi občinskim upravam posojila pod ugodnejšimi pogoji kot navadne banke, dovolil Gorici in drugim občinam posojilo 200 milijonov lir. Od te vsote odpade 11 milijonov 800 tisoč na Gorico, da napelje vodo tudi v postranske ulice naše vasi. Če bi ubogi Štandrežci imeli samostojno občino, bi že pred 20 leti bila v vseh hišah voda; sam Bog ve, koliko vode pojde še v morje, preden jo bodo imele vse hiše. Morda se najde pri nas mož, ki bo napisal obsežen in dober roman o štandreškem vodovodu in našem denarju, ki ga je mestna občina uporabila za svoje in ne za naše potrebe, kakor bi morala, če bi bilo še kaj vesti in pravice na svetu. Naši potomci bi se ob tem romanu vsaj to naučili, kako se ne smejo upravljati javne koristi ljudstva.

ŠTEVERJAN

Praznik česenj je privabil v Števerjan obilo izletnikov iz Gorice in Trsta ter mnogo prosvetnih delavcev iz vseh vasi goriške okolice in našega Krasa. Nekaj ur smo se vsi dobro počutili v lepem gaju med borovci. Naše razpoloženje je bilo kar svečano, ko smo prisluhnili slovenski pesmi in doživljali nje-

no milino. Iz srca se zahvaljujemo pevskega zboru iz Pevme, ki je tudi to pot z občutnim in umetniško doživljenim podajanjem slovenske pesmi dokazal, da po pravici uživa sloves najboljšega podeželskega zbora na Goriškem. Vodi ga nadvse požrtvovalni pevovodja g. Valentinčič Franc.

Izredno presunljiva je bila francoska drama »Sovražnica«, ki je na mah osvojila vse občinstvo. Prizori, v katerih je prišlo do tragične napetosti med hčerko Sandro in njeno sovražnico, lastno materjo, so izsilili večkrat iz otroških, mladih in starih oči solze sočutja. Igralke glavnih vlog, tri sestre Saksidova, Bandeljeva in Žigonova, zaslužijo vso našo pohvalo. Tudi postranske vloge so bile dobro podane. Vsem pevcem in igralkam se še enkrat iskreno zahvaljujemo za vso požrtvovalnost in jim iz srca čestitamo.

Prav je, da pohvalimo ob tej priliki tudi naše dijake, ki so pridno pomagali pri prireditvi in tudi našo ljudskošolsko deco, ki se je to pot lepo vedla.

Naši kmetovalci v zadnjem času nič kaj veselo ne gledajo v bodočnost. Nenadni prehud padec cene česenj jih je tako zadel, da ne vedo, kaj bi z njimi počeli. Saj se jih ne izplača več pobirati. Kako lahko bi v tej težki krizi priskočila oblastva kmečkemu prebivalstvu na pomoč, če bi uvedla prosto žganjekuho! Nekoč je šel poslanec Baresi v borbo za prosto žganjekuho in je uspel. Danes pa tudi on molči! Milijoni narodnega premoženja propadajo, ker ne moremo uporabiti raznega sadja za žganjekuho. Kdaj bodo oblastva spoznala, da ustvarjajo med našim ljudstvom globoko nezadovoljstvo s tem, da prezirajo ljudske koristi? Poleg tega nas v zadnjih dneh muči še strah pred slinavko, ki se je pojavila v zapadnem delu naše občine. Pozivamo vse prizadete kmetovalce, da točno izvršujejo predpise, ki jih je izdalo županstvo za borbo proti slinavki.

NOV KANONIK

Goriški stolni kapitelj se je povečal za enega kanonika. Z nadškofijskim odlokom je bil prejšnji teden imenovan na to mesto msgr. Anton Cibin. Prej je bil častni kanonik v Poreču v Istri. Med 12 kanoniki sta sedaj dva Slovenca.

KOT PO STAREM

Letos za »šagro« svetega Vida je vrvelo življenje na goriški Placuti. Slovesno pritrkavanje je bilo že prejšnji večer in obhod godbe po ulicah okraja je spravil ljudi v veselo razpoloženje. V nedeljo se je po slovesnih obredih v cerkvi ljudsko veselje znova razmahnilo z raznimi šalivimi tekmami. Zvečer je bil neizogibni ples na »barjarjih«. Tudi stari so se malce zavrteli. Na podoben način so Goričani 8 dni prej praznovali god sv. Antona.

JAMLJE

Naj se tudi Jameljei zopet enkrat oglasi mo v Novem listu. Ni dolgo od tega, ko smo izrazili nujno potrebo po vodovodu. Zdi se, da so se ušesa prefektore in drugih oblastnikov preveč zaprčila, da bi čula glas vpijočega v puščavi. Morda je naš glas tudi presuh, ker mu manjka zdrave pitne vode. Upajmo, da se bodo njih ušesa vsaj to pot nekoliko

odprašila. Miru pa jim ne bomo dali, dokler ne priteče ta največja božja dobrina v naše hiše.

Še bolj pri srcu nam je pa trenutno novo šolsko poslopje. Zatrdno smo upali, da bodo naši otroci vsaj s prihodnjim šolskim letom dobili nov, prijeten dom, a tudi to pot nam je upanje splavalo po vodi. Zato pa zahtevamo novi šoli danes obnovljamo in oblastva opozarjamo, naj šolo sezidajo vsaj za šolsko leto 1955-56.

Z VRHA

V preteklem tednu je podjetje Selveg končalo vsa dela, ki so v zvezi z napeljavo elektrike v naši vasi. Ob tej priliki se javno zahvaljujemo tudi Novemu listu, ki je o tej za nas prevažni gospodarski zadevi prvi pisal. Elektriko dobijo tudi samotne kmetije pri Črncih.

Nedelja, 26. t. m., bo za nas Vrhovce eden najveselejših dni v zgodovini vasi, kajti ta dan bo ob 5. uri popoldne slovesna otvoritev električnih naprav. Luči se zlasti veselijo starejše ženice in naši očanci, ki zelo radi čitajo knjige in časopise. Prav iz srca jim to veselje privoščimo. Radi bi videli, da bi naša mladina proslavila ta dan s kako prireditvijo.

SOVODNJE

Kakor vsak mesec tako so začeli deliti tudi za junij sladkor in kavo. Količina sladkorja in kave pa tudi cena sta običajni. Delili bodo do 30. junija.

MATURE

Na slovenskih srednjih šolah v Gorici so se pričele mature že v soboto. Na liceju je osem maturantov, na učiteljski pa 21. Obe komisijama predseduje profesor Calvi iz Turina. Kandidatom voščimo mirno kri in dosti uspehov.

ODLIČEN USPEH SLOV. LJUDSKE ŠOLE

Na osnovni šoli v ulici Croce je preteklo nedeljo didaktični ravnatelj dr. Leban razdelil med najboljše učence in učenke 27 hranilnih knjižic po 1000 lir. Devet nagrad so dobili učenci šole v ulici Croce, šest oni v ulici Randaccio, pet iz šole Štandrež, tri Pevma in štiri Podgora.

Še pomembnejši uspeh pa je dosegla slov. šola na natečaju za mladinsko slovstvo, ki ga je razpisal Drž. zavod za ljudske in šolske knjižnice. Od 5 nagrad so naši učenci dobili kar tri, in sicer: Černigoj Katerina, Čotar Danijel in Rutar Marija. Ta uspeh je še toliko večji, ako pomislimo, da gre za zmagov v prispevku iz italijanščine in za natečaj v vsej goriški deželi. Kdo bi ne bil ponosen na take otroke in kdo more odslej še očitati, da je naša šola slaba in da nima uspehov pri poučevanju zlasti še italijanščine!? Kritikastr slovenske šole, poskrijte se od sramote v mišje luknje! Slovenski starši pa, ki dajate svoje otroke v italijanske šole, izpreglejte svoj greh nad lastnimi otroki in vpišujte jih le v slovenske.

Učiteljicam, ki so usposobile učence za zmagovito tekmo, in učencem samim iz srca čestita vsa slovenska javnost.

Slovenski starši, zavedajte se, da more dati pravo izobrazbo le slovenska šola.

Zaradi objektivnosti naj še povemo, da je nagrade dala na razpolago Lega nazionale, čeprav drugače ni naklonjena Slovencem.

Beneška Slovenija

ŠEMPETER SLOVENOV

Znano je, da pade največ dežja v Italiji med Kaninovin in Matajurjevim pogorjem; zato pri nas le redkokdaj molijo za dež, bolj pogosto preklinjajo. V zadnjih letih imamo tu hude nevihte, ki uničujejo že tako skromen pridelek in silijo naše ljudi v svet s trebuhom za kruhom. Tako je letos na vnebohod debela toča stoodstotno zdrobila vse, kar je bilo zelenega v Ofijanu, Erbecu, Kalu ter Črnem vrhu na desnem bregu Nadiže in v Srednjem ter Gorenjem Trbiju v Podutanski dolini. Za binkošti je toča popolnoma uničila tudi vse pridelke v okolici Tarcenta ter po nekaterih vaseh Terske doline, dan po sv. Rešnjem Telesu pa v vseh vaseh v grmiški in dreški občini. Te poslednje vasi so že četrto leto zaporedoma hudo trpele zaradi toče. Davki so pa ostali nespremenjeni in oblastva so se spomnila trpečega ljudstva le z lepimi obljubami. Želimo, da jih spremeni v dejanja.

Naš č. g. župnik nam je v cerkvi oznanil, da je bil od 31. maja dalje prof. Buiati razrešen službe farnega kaplana.

Opazili smo, da prihaja v našo vas, zlasti ob nedeljah, veliko izletnikov iz Trsta in Gorice iskat razvedrila in da se med nami prav dobro počutijo. Prav gotovo jih bo še vedno več, ako jih ne bodo vznemirjali izkoriščevalci domovinske ljubezni.

GORENJI BARNAS

Ugledno družino Petričič, po domače Žlajdarjeve, je zadela velika žalost. Ob koncu maja je umrl njihov dobri oče, g. Janez Petričič. Pokojni je bil star 62 let; trpljenje in stradanje, ki ju je dve leti prenašal v taboriščih za časa prve svetovne vojne, mu je verjetno skrajšalo življenje. Pokopali smo ga v četrtek preteklega tedna. Obilna udeležba ljudi iz vse doline je izpričala, kako je bil rajnik spoštovan v vsej okolici. Pogreba se je udeležilo tudi lepo število sobratov njegovega sina Lovrenca, kaplana v Železni Kapli na Koroškem. Blagemu pokojniku želimo večnega miru in pokoja, njegovemu sinu, č. g. kaplanu, in ostali družini naše globoko sožalje.

Dopisi iz Goriške

IZ RONK

Preteklo nedeljo je bila najprej v Zagraju, nato pa v Ronkah velika proslava 50-letnice zgradnje namakalnih naprav, ki so tedaj stale nad 4 milijone zlatih kron. V prvi svetovni vojni so bile naprave povečini porušene, a so jih leta 1923 zopet obnovili. Po zaslugi teh naprav se je proizvodnja gradiščanskega in tržiškega polja zelo pomnožila.

KRMIN

Nad Krminom in njegovo okolico so se pretekli petek že od jutra zbirali sivi oblaki in okoli poldne se je iz njih usula debela toča, ki je v trenutku pobelila ceste, polja in vinograde. Obramba proti toči je sicer živahno delovala, a to pot ni imela polnega uspeha. Najbolj je bila po toči prizadeta hribovita krminska okolica. Škoda ni še ugotovljena.

Kmetijski nadzornik dr. Marsano pripravljala veliko živinsko razstavo, ki bo v Krminu 27. t. m. Ob tej priliki bodo razdelili med živinorejce 200 tisoč lir nagrad.

BELI GRAD

ZAKLETI GRAD

Člani dinastije Habsburžanov so se družili v sorodstvene vezi z belgijsko vladarsko hišo Koburžanov. Začelo se je pri Maksimilijanu, ustanovitelju Miramara, ki se je poročil s Karloto belgijsko. Kletev nad hišo Koburgov se je preselila kot zlovesča ptica nad miramarski grad.

Med leti 1831 do 1865 je vladal v Belgiji mladi kralj Leopold I. Prva leta njegove vlade so bila huda. Ostri boji s Holanci so zemljo vrgli v revščino in obup. Kot po vsaki vojni je dosti ljudi beračilo. Nekdaj bogati grofje, nasprotniki nove dinastije Koburgov, so se potikali po deželi, šli celo med cigane, da so si rešili golo življenje, pozabljeni in zavrženi od vsega sveta. Koliko kletev je takrat padlo na novega kralja!

Brž po nastopu se je poročil z lepo princezino Karloto. Že eno leto je živel z njo v srečnem zakonu in pričakoval z veseljem prvorojenca, ki naj bi ohranil rod na prestolu. Toda v svoji sreči je pozabil na neko flandrsko grofovsko družino, katero so njegovi predniki spravili na beraško palico.

Tudi ta lepi pomladni večer, ko se je z mlado kraljico peljal na sprehod v okolico gradu Laaken, ni mislil nanjo. Že se je kočija vračala proti domu, kar se na križpotju dvigne starikava ciganka, ki skuša s hreščočim glasom ustaviti konje. Ob pogledu na razmršeno in razcapano starko se kraljica preplahi in omedleva od groze. Konji se vzpenjajo, voz se ustavi. Temna postava se prihuli skozi okno v kočijo in vpije, naj se ji vrne čast in denar.

»Proč, proč, nesrečna ciganka!« se brani kralj in ukaže pognati. Toda ženska leti kot nora ob strani Karlote in vpije v gluho lozo:

»Usoda te bo kaznovala za tvojo zlobo! Ti in tvoj rod bosta poznala le žalost in solze. Jokal se boš ti in jokali se bodo tisti, ki se bodo iz tebe rodili.«

Na pol mrtvo so pripeljali Karloto v dvorec. Leopold se ni več mogel znebiti strašnega cigankinega glasu niti osvete žrtev, ki so jih imeli na vesti njegovi predniki in morda on sam.

Čez eno samo leto je kletev že dozorela. Kraljica je na porodu umrla. Tudi otrok je bil mrtvoroden. Zakletev pa še ni bila potlačena.

Leopold se je po mesecih žalovanja poročil z Luizo, hčerko francoskega kralja Ludvika Filipa Orleanskega. Trije otroci so se rodili iz tega zakona. Na tretjem se je kletev spet ustavila.

Ta otrok je bil princezinja Karlota. Nadvojvoda Ferdinand Maks je še živel v spominu na svojo prerano umrlo nevesto Marijo, ko so dvorni krogi sklenili njegovo novo poroko s belgijsko princezino. Poleti 1857 so obhajali v vsem kraljevskem sijaju poroko šestnajstletne Karlote z Maksom Avstrijskim. Mlada nevesta je bila lepa. Sam oče je dejal, da bo ena najlepših princezinj v Evropi in da bo prinesla Maksu srečo. Vendar je pri njej prevladoval hladen razum, čustva je bilo malo, dosti pa stremušva, čeprav je imela tudi precej blagih potez. Prvotno preračunani dinastični zakon se je počasi le pretvoril v trdno zakonsko vez, a sreče ni bilo v njem.

Ciganska osveta je lebdela nad njo kakor nad vsem rodом Koburgov še do danes: hči Leopolda II., princezinja Stefaniya, je bila nesrečna s prestolonaslednikom Rudolfom. Tudi njo je usoda privedla v Miramar. Potomka Leopolda je italijanska kraljica Marija Josè, ki je spletla svojo življenjsko pot s Savojsci, katerih ena veja je zašla pod streho Miramara in doživela v Abesiniji kletev usode, ki je pred sto leti donela tam po grajskem parku v Belgiji.

A še druga hujša kletev je padla na drugo vejo cesarskih stanovalecev Miramara. Obe sta skovali vsem, ki so prišli tja, nesrečo v življenje.

ZAKLETEV OBEŠENCA

Ciganska osveta se bo krvavo izpolnila nad prvo gospodinjjo Miramara, nad nesrečno mehičansko cesarico Karloto. S to zakletvijo se prepleta še druga, ki je z usodno grozo padla nad Habsburžane in zvrhala grenko čašo usode prvega gospodarja Miramara, Maksimilijana.

Pisalo se je leto 1848. Vsi evropski narodi so se takrat otrsali spon vladarjev, ki so absolutistično gospodarili nad njimi. V tem letu »pomladi narodov« so ljudstva terjala svoje pravice, v prvi vrsti svobodo besede, tiska in soudeležbo pri vladi. Naj vlada zaklon, ne pa trmasta samovolja kronanih glav! Kjer ni šlo zlepa, je moralo iti s silo. Tako je bilo tudi v Avstriji, kjer je prvi minister Metternich preganjal vse svobodoljubne može in hotel vpeljati povsod, v šoli, cerkvi in v uradu samo nemški duh in jezik. Policija je zaznamovala v črne »bukve« vse, ki so se ji zdeli nevarni. Celot našega prvega pesnika Prešerna so zapisali v tak policijski seznam, ker je s pesmijo dramil slovensko zavest. Drugi narodi Avstrije, posebno Italijani in Madžari, so se pa z orožjem v roki borili za pravico in svobodo.

Na Ogrskem je razvil prapor narodne revolucije junaški narodni borec Kossuth. Priдруžil se mu je pesnik Petöffy. Ljudstvo se je zbiralo pod zastavo svobode. Avstrijske čete so se morale že umikati z Ogrske. Toda bogato veleposestniško plemstvo, ki se je balo, da bo ljudstvo terjalo tudi zemljo, je odpadlo od naroda in se vdano klanjalo Dunaju in samovoljnemu Franču Jožefu. Le ena svetla izjema je bila med madžarskimi mogotci.

To je bil grof Ludvik Barhyany. Iz stare plemiške rodbine, iz katere so izhajali ogrski narodni vladarji, je ohranil čut do svojega naroda in ga tudi v tej usodni uri, ko je šlo za življenje in smrt domovine, ni zatajil.

(Nadaljevanje v prihodnji številki)

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Uspehi slovenske kulture

Pred nedavnim sta v Celovcu gostovala mariborska Opera in Balet. Uprizorila sta Mascagnijevo opero *Cavalleria rusticana*, Baranovičev balet *Leetovo srce* ter Smetanovo *Prodano nevesto*. Predstave so bile vedno razprodane. Občinstvo ni štedilo s ploskanjem. Koroške Slovence je še prav posebno navdušila češka *Prodana nevesta*. Vseč tu jim bila zlasti nastopa tenorista Jerneja Plahute in ženitovanjskega mešetarja Kecal — Ladota Korošca. Mariborski umetniki so prijetno presenečili ter s svojim nastopom presežili vsa pričakovanja.

Eden najboljših slovenskih grafikov France Miheč je pred nedavnim razstavljal svoja dela v Parizu. Razstava je vsebovala 44 listov. Vodilni francoski umetnostni časopisi in dnevniki so poudarili, da so njegova dela navdihnena od življenja in da jih ne kazi tendenčni realizem. Po njihovem je Miheč ustvaril sintezo med stvarnim in nadstvarnim, med poetičnim, čutnim in vsakdanjim. Galerija Rive Gauche ga je povabila, da stalno razstavlja in sodeluje pri njenih razstavah, kar se še ni zgodilo z drugimi jugoslovanskimi slikarji. Kritikom in občinstvu sta bili všeč zlasti deli *Mrtvi Kurent* in *Roka mrtve matere*.

Slovensko narodno gledališče iz Trsta je uprizorilo na Ljubljanskem festivalu Goldonijevo komedijo *Primorske zdrahe*. S svojo živahno in razgibano igro je uspelo podati prepričljivo podobo slovenske ribiške vasi v Tržaškem zalivu. Slovensko narječje kontovelske okolice, v katero je dr. Mirko Rupel presadil Goldonijevo delo, je domačnost in prisrčnost uprizoritve še stopnjevalo. Posebno zanimanje občinstva je vzbujala bogata in okusna scenarija, ki sta jo zasnovala in izdelala Jože Cesar in Viktor Molka. Ob koncu je občinstvo z večmilitnim nepretrganim ploskanjem izreklo nastopajočim priznanje in navdušenje.

V Ljubljani so pretekle dni vrteli kratki kulturni film o slikarju Francetu Tratniku. Njegov scenarij je napisal France Kosmač, glasbeno spremljavo pa Bojan Adamič. Zaradi kratkosti nam film sicer ne more popolnoma predstaviti močnega, vsestranskega in globokega slikarjevega dela, kljub temu je pa pomemben prispevek k spoznavanju lastne kulturne tvornosti in dokaz, da more tudi mali slovenski narod imeti svoje zasluženno mesto v umetnostnem svetu.

13. junija so v ljubljanski Narodni in univerzitetni knjižnici odprli razstavo slovenskih znanstvenih in strokovnih knjig, ki so izšle v zadnjem času. Dela so razstavljena po strokah od splošne bibliografije, družbene vede, jezikoslovja, prirodoslovja, uporabne vede (zdravstvo, tehnika, gospodarstvo) do umetnosti ter književne in splošne zgodovine. Razstavo je pripravil naš rojak dr. Mirko Rupel.

Dunajska znamenita grafična zbirka Albertina je pretekle tedne razstavljal v ljubljanski Moderni galeriji 126 risb in grafičnih listov 46 avstrijskih umetnikov iz dobe zadnjih šestdesetih let. Razstava je nudila precej popoln vpogled v avstrijsko risbo in grafiko. Zastopani so bili najznačilnejši avstrijski umetniki iz prve polovice našega stoletja od pobudnikov dunajske secesijske šole Gustava Klimta, Egona Schieleja ter Oskarja Kokoschke do pripadnikov najnovejših skrajnostnih smeri.

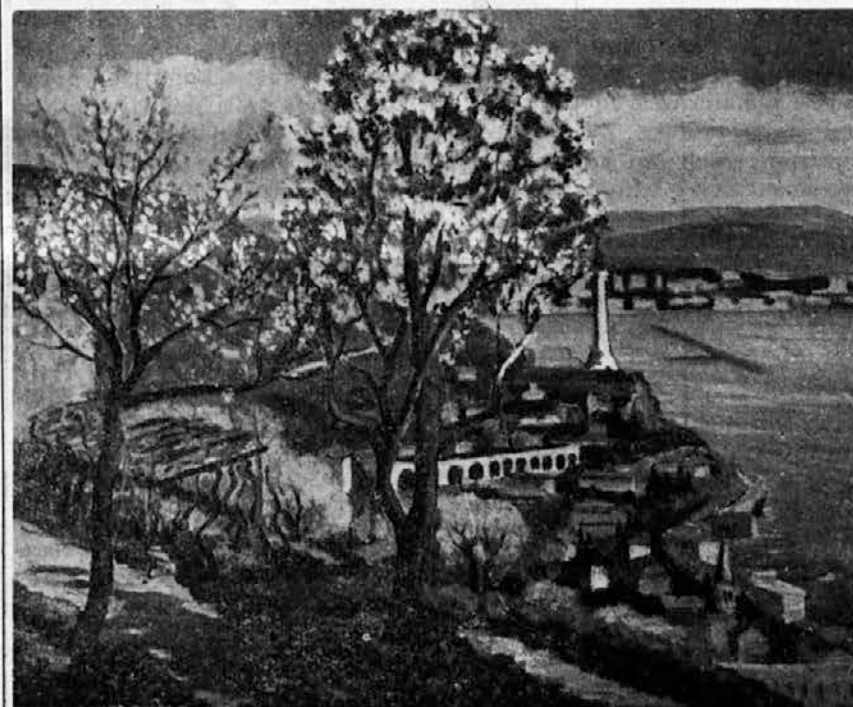
Albertina je ena največjih zbirk grafične umetnosti na svetu. Premore kakih 800 tisoč del risarjev in grafikov vseh dežel od XIV. stoletja do danes. V njej so shranjeni tudi mnogi slovenski grafični listi, zlasti akvalerirane risbe in bakrorezi Lovra Janše ter našega goriškega rojaka Franca Kavčiča, slovečega klasicista, ki je umrl kot rektor dunajske umetnostne akademije leta 1828.

**Ali si že popravil priimek,
ki ti ga je Mussolini popačil?
Če še nisi, stori nemudoma,
ker si to dolžan svojim slo-
venskim staršem!**

Ljubljansko lutkovno gledališče bo v kratkem gostovalo v Dubrovniku, kamor ga je povabil prireditveni odbor Dubrovniških letnih iger. Nastopilo bo z 11 predstavami. Med drugim bo uprizorilo Tauter-Novyjevo *Mojo* in živali, Pengov-Simončičevo *Zlato ribico* in Kuretovega *Obutega mačka*. Njegove prireditve bodo v času Svetovnega zborovanja gledaliških delavcev. S tem se njegovo delo prvič prikaže mednarodnemu občinstvu.

Slovenski slikar Karel Zelenko je aprila in maja razstavljal svoje radiranke in monotipije v Cuxhavenu in Stadeju v severozahodni Nemčiji. Tamkajšnji listi so mu posvetili precejšnjo pozornost. Njegovo delo *Deklica z vrčem* je bilo objavljeno v reprodukciji. Likovni umetniki severozahodne Nemčije so ga povabili, da se udeleži razstave, ki bo oktobra v Bremerhavenu.

Jugoslovanska operna pevca Jostp Gostič in Tomislav Neralič sta gostovala v Mestni operi v zahodnem Berlinu. Pela sta glavni vlogi v Verdijevi operi *Otello*. Doživela sta velik uspeh. Po predstavi ju je občinstvo poklicalo petnajstkrat na oder. Berlinski listi so o njunem nastopu priobčili zelo ugodne ocene.

**Tone
Miheč:**

*Barkovlje
v
pomladnem
prebujenju*

VZGOJNI KOTIČEK

O TOČNOSTI NA SESTANKIH

»Dobro, srečala se bova točno ob 4. uri popoldne v kavarni.« Tako si se zmenil z znancom.

Ti prideš, kakor si se zagovoril, sedeš za mizo in čakaš. Mine četrte ure, mine pol ure, a njega od nikoder ni.

Končno se prikaže ves sladak in nasmejan:

»Oprostite res nisem mogel. Obiskal me je sorodnik zaradi važne stvari in se ga nisem mogel odkrižati. Oprostite! Zelo mi je žal, a nisem kriv.«

Na obrazu mu bereš, kako laže, toda vljudnost zahteva, da mu verjameš, čeprav bi lažniku najraje skočil za vrat.

»Prosim, prosim« — mu odgovoriš — »dobro Vas razumem.« On meni, da je z nekaj prijaznimi besedami vse popravil, ti si pa pri sebi misliš: »Kaj si neotesanec o meni misli, da me pusti tri četrt ure čakati? Zanj pač nisem dovolj važna oseba, da bi se držal dogovora. Če bi šlo za osebo, ki jo ceni in upošteva, bi bil že pred časom v kavarni in jo čakal. Jaz seveda nisem tega vreden. Kaj njega briga, da imam še druge opravke? Jaz lahko sedim in čakam.«

Da so ljudje zamujali sestanke, se je vedno dogajalo, a nikdar v toliki meri kakor dandanašnji.

V beograjskem Klubu književnikov so te dni podelili nagradne pokale, ki sta jih ustanovila tednika Duga in Filmski svet za najboljšega jugoslovanskega filmskega režiserja, igralca in igralko ter najboljši film v letu 1954. Iz ankete, ki sta jo razpisala ta dva lista, izhaja, da so bralci proglasili za najboljšega režiserja Radoša Novakovića, za najboljšo igralko Mileno Dapčević, za najboljšega igralca Milivoja Zivanovića, za najboljši lanski film pa slovensko delo Vesna.

Hrvatski režiser Vatroslav Mimica, ki si je pridobil lepo priznanje s filmom *Nevihita*, je končal svoj drugi umetniški film — komedijo *Jubilej gospoda Ikla*. Njegovo zgodbo je po zamisli Tomice Pezelja napisal sam Mimica. V glavni vlogi nastopa znani hrvatski igralec Antun Nalis. Vsebina dela je sicer preprosta, toda zabavna.

Mlada jugoslovanska igralka Nadja Podegerin, ki se je v domačih filmih že dobro uveljavila, je nastopila tudi v nekaterih nemških. Po sodbi kritikov spadajo njene vloge med zelo dobre. Zadnji nemški film, v katerem je nastopila, je *Roman ženskega zdravnika*. Delo spada med povprečne podobne nemške zabavne filme.

Jugoslavija bo na letošnjem mednarodnem filmskem festivalu v Benetkah zastopana z najnovejšim slovenskim filmom *Ob uri odločitve*.

Razpasla se je prava kuga slabe vzgoje: prepozno prihajajo na sestanke z znanci, prepozno na seje organizacije. Zgodi se celo, da sploh ne pridejo in se niti ne — opravičijo!

Taki so bili nekoč le južnjaki in zato jih je ostali svet smatral za površne, neresne in manjvredne ljudi. Slovenci niso bili taki. Tujci so čislali Slovence ravno zaradi njih točnosti in zanesljivosti, jih radi jemali v službe in jim zaupali. Danes se zdi, kakor da se pod vplivom južnega sveta spreminja v naših ljudeh slovenski narodni značaj.

Tej nevarnosti se moramo z vso odločnostjo upreti. Doraščajoči rod navajajmo k brezpogojni točnosti. Te se je treba držati ne le iz spoštovanja do bližnjega, temveč še bolj zavoljo samega sebe.

Dobro vzgojen človek prihaja točno na vsak dogovorjeni sestanek, pa naj bo oseba, s katero se ima srečati, visokega ali nizkega stanu, predstojnik ali podrejenec. Nikogar ne smeš omaloževati, nikogar žaliti, zakaj vsak človek je občutljiv, ko gre za njegovo čast.

Ali ti je res vseeno, da te družba smatra za človeka brez vzgoje, za človeka, na katerega se nihče ne more zanesiti? Ali ti ni nič mar tvoj ugled?

Če je pa vsega kriva ura ter ne gre prav, si jo daj nemudoma popraviti!

GOSPODARSTVO

KAKŠNEGA SPOLA JE MLEKO?

V slovenščini je beseda »mleko« srednje-ga spola, v italijanščini »il latte« moškega, v nemščini »die Milch« pa ženskega.

A to nas tu ne zanima, ker nismo slovničarji. Zanima nas vprašanje, kakšnega spola je mleko. To je res čudno vprašanje in vendar važno.

Že stoletja skušajo znanstveniki vplivati na spol novorojencev in bi radi ugotovili postopek, po katerem bi se moglo zagotoviti bilo moško bilo žensko potomstvo. Do danes niso imeli zaželenega uspeha.

Nič manjše ni stremiljenje po ugotovitvi spola zaroda, ko je še v materinem telesu. Danes je to vprašanje skoraj rešeno, in sicer na podlagi hormonov, ki jih izločajo določene žleze v telesu. Sledove teh hormonov so iskali v seči in jih tam tudi našli: ene, če je zarodek moškega spola, drugačne, če je ženskega.

Ko so tako prišli do prvih stvarnih izsledkov, so začeli preiskovati tudi mleko. Izsledili so sledeče: hormoni v mleku se razlikujejo po spolu novorojenca.

Iz obeh ugotovitev, to je iz različenosti hormonov tako v seči kot v mleku, moramo sklepati, da se narava zaroda že v materinem telesu popolnoma in natančno opredeli. Za ženski plod so potrebne druge snovi kot za moški. Narava je sesalce obogatila z mlekom predvsem zaradi vzreje potomstva in človek ga je začel uživati šele po dolgih tisočletjih, ko je udomačil nekatere živali in jih nato gojil predvsem zaradi mleka.

Zaradi hormonske razlike v mleku lahko govorimo o »mleku moškega spola« in o »mleku ženskega spola«.

Je li to važna ugotovitev? Biologi trdijo, da je za vzrejo potomstva ta ugotovitev veljavna: če mora novorojeni junček piti mleko od druge krave, naj ga pije od take, ki je zadnjikrat imela junčka; novorojena junčka pa od krave, ki je imela juničko.

Biologi pravijo, da je ta ugotovitev enako važna tudi za vzrejo človeškega zaroda.

STRNIŠČNA SETEV

Žito bo kmalu požeto, strnišča pa ne boš pustil neobdelanega, če nisi med pšenico vsaj let detelje.

Pomni, da pšenica močno izrabi zemljo in če hočeš imeti od strniščnega posevka zadovoljiv pridelek, moraš pred setvijo raztrositi na vsakih 100 kvadratnih metrov površine po 4 kg superfosfata in po 1 kg kalijeve soli in žveplenokislega amoniaka. To gnojenje je potrebno za katerokoli setev: činkvantin, ajdo, repo, ohrovt, glavno zelje, cvetačo, deteljo inkarnatko ali rusko travo. Strnišče mora biti pognojeno.

Danes je delovna sila draga. Ker pa je zemljo treba obdelati, glej, da čimveč prideš: brez izdatnega gnojenja ne bo obilnih pridelkov.

NE ZANEMARJAJ KROMPIRJA, FIŽOLA, PARADIŽNIKOV!

Med plevelom nobena rast ne uspeva, vse hira. Zato je potrebno pleti. A krompir, fižol in paradižnike moraš tudi poškopiti z modro galico proti peronospori: škropi s pol do tri četrt odstotno raztopino modre galice ali z asporjem.

Na fižolu je večkrat vse polno uši. Te zatres z raztopino »Lingex 25«, s »carposanom« »tetrafidom« itd.

7 TISOČ ZRAKOPLOVOV PROTI ŽUŽELKAM

V Združenih ameriških državah uporabljajo v boju proti škodljivim žuželkam nad 7000 letal. Računajo, da s tem prihranijo kmetijstvu letno okoli 5 milijard dolarjev (31250 milijard lir) ali okoli 16% čistega dohodka iz kmetijstva. Z letali danes ščitijo eno desetino celotne površine.

Predvsem je letalska zaščita važna proti škodljivcem v gospodarstvu. Mnogo je drevesnih škodljivcev, ki v kratkem času lahko uničijo velikanske površine gozda. Z enim letalom lahko poškopijo v enem dnevu površino, katero bi 40 škropilcev škropilo celo leto. Delo, ki ga napravi 6 delavcev v dveh letih, opravi eno samo letalo v 15 minutah.

Celotno zračno brodogradnjo, ki je v ZDA v službi kmetijstva, predstavlja vrednost pol milijarde dolarjev. Uporabljajo najrazličnejše tipe letal: od helikopterjev in enosedeljnih do težkih bombnikov, ki so seveda primerno preurejeni. Za razna kmetijska opravila z letali, kot za boj proti škodljivcem, za uničevanje plevela, glivičnih boleznih, za trošenje umetnih gnojil, za posejanje velikih gozdnih goličav itd. deluje 2000 družb. Ne-

katerih opravi sploh ne bi bilo mogoče opraviti brez letal: sem spada predvsem razkuževanje gozdov in pašnikov kot tudi njih gnojenje.

PŠENIČNA LETINA

Letošnja žetev pšenice v Italiji je zadovoljiva, znatno obilnejša od lanske, slabša kot predlanska. Računajo, da bo znašal letošnji pridelek nekaj nad 80 milijonov q ali nekaj več kot je dala najboljša letina v dobi fašistične »žitne bitke«.

KAZNOVANI PONAREJEVALCI VINA

Kmetijsko ministrstvo sporoča:

Lanskega julija izdani zakon za varstvo pristnosti vina je imel za posledico prve sankcije. Sodišče v Trani je obsodilo Nicola Rizzija iz Canosse na globo 13 milijonov lir, ker je proizvajal vino s pokipenjem sladkornih raztopin. Z globo 8.804.000 lir in na zaplenbo blaga je bilo kaznovano v Faenzi podjetje Neri Gaspare, ker je hranilo v kleti nepristno vino.

V bližnji bodočnosti bo še več podobnih procesov in menimo, da bodo te občutne kazni dosegle svoj namen.

Opomba. Stara je zahteva, da se enkrat za vselej onemogoči proizvodnja vina »s palico«, kar je ubivalo vinogradnikom vsako voljo do dela. Ponarejanje vina pa je tudi napad na delovno ljudstvo, ki si želi po trudopolnem delu kozarec osvežujočega, pristnega vina.

Opozorjamo naše gostilničarje, naj pazijo, kaj prodajajo, posebno pa, da ne bodo vina preklisla.

Sportni pregled

NOGOMET

Jugoslovanska liga. Zadnje kolo.

Izidi: Hajduk - Radnički 5-1, BSK - Partizan 1-1, Spartak - Dinamo 4-1, Železničar - Proleter 0-0, Lokomotiva - Vojvodina 0-4, Vardar - Zagreb 0-0, Crvena Zvezda - Sarajevo 1-3 (odigrana v soboto).

Končno stanje: Hajduk 38, BSK 36, Dinamo 43, Crvena Zvezda 33, Partizan 30, Vojvodina 29, Sarajevo 28, Spartak 25, Zagreb 24, Radnički 22, Železničar in Proleter 19, Vardar 18, Lokomotiva 9.

Kakor je bilo pričakovati, je v nedeljo Hajduk premagal Radničkega in s tako svojil naslov državnega prvaka. Tekma je potekala gladko. Hajduk je že v 15. minuti igre prešel v vodstvo z Vidoševićem in potem še štirikrat stresel nasprotnikovo mrežo z Rebecom, Vidoševićem, Vukasom in Vidoševićem. Za Radničkega je bil uspešen Ognjanov I.

Beograjski derby med BSK in Partizanom se je končal neodločeno. Ker ni BSK niti od daleč računat s Hajdukovim neuspehom, se igralci niso preveč potrudili. Partizan je pa tudi šlo za to, da ne zaključijo že tako nesrečnega prvenstva s porazom.

Lanskoletni prvak Dinamo je zasedel tretje mesto, in to kljub porazu s Spartakom. Vojvodina je razpolagala z Lokomotivo, kakor je hotela. Zadnje kolo je tudi pokazalo, kateri klub bo skupaj z Lokomotivo izpadel iz prve lige. To je Vardar. Skopjanci so z Zagrebom zaigrali neodločeno, medtem ko je Proleter v Sarajevu uspel odnesti eno točko in se s tem rešil.

Italijanska liga. Zadnje kolo.

Izidi: Catania - Napoli 1-1, Genoa - Torino 2-0, Inter - Novara 3-0, Juventus - Sampdoria 2-2, Lazio - Bologna 0-0, Pro Patria - Milan 1-1, Spal - Roma 2-5, Triestina - Fiorentina 1-1, Udinese - Atalanta 3-1.

Končno stanje: Milan 48, Udinese 44, Roma 41, Bologna 40, Fiorentina 39, Napoli 38, Juventus 37, Inter 36, Sampdoria in Torino 34, Genoa 31, Catania, Lazio in Triestina 30, Atalanta in Novara 28, Spal 23, Pro Patria 21.

Med splošnim nezanimanjem se je končalo tudi italijansko nogometno prvenstvo. Vse je ostalo nespremenjeno, edino Roma se je z zmago nad že obsojeno Spal povzpela na tretje mesto takoj za Mi-

lanom in Udinese. Tekme tega prvenstva se niso še dobro končale, ko že voditelji klubov kupujejo nove igralce in svoje prodajajo. Najboljši trg nudi Udinese. Drugo mesto, kj so ga Furlani zasedli, jim bo, če že nič drugega, prineslo vsaj lepo število milijonov. Govori se o Selmopsonu in Bettiniju, ki naj bi ju Lazio zamenjal za Bredesena in Fontanesija, in sicer za 120 milijonov lir. Triestina bo oddala Ganzerja Milanu, a dobila v zameno Fontano.

V nedeljo bo v Trstu v okviru sredozemskega pokala nogometna tekma Italija B - Turčija. Italija nastopi verjetno v naslednji postavi: Lovati, Farina, Cervato, Giuliano, Bernasconi, Magli, Conti, Ronzon, Bettini, Tortul, Pesola. Rezerve so: Romano, Valenti, Cardarelli, Segato in Bearzot.

KOSARKA

Evropsko košarkarsko prvenstvo se je končalo z nepredvideno zmago Madžarov. Glavni favoriti, ki so bili Rusi, so se uvrstili šele na tretje mesto. Ogrski uspeh je bolj sad atletske vzgoje igralcev kot njih tehnične višine. Sodiijo namreč, da so tako Rusi kot Čehi na višji tehnični stopnji od letošnjih zmagovalcev. K zmagi je deloma seveda pripomoglo tudi domače občinstvo. Jugoslavija je zadnjo tekmo z Italijo izgubila in se tako uvrstila na zadnje mesto. Kljub temu pa ni bilo prvenstvo za Jugoslovane neuspešno. Ze samo dejstvo, da so izločili v polfinalih Francijo, je uspeh. Če pa prištejemo k temu še zmago nad Češko, ki bi bila sicer zasedla prvo mesto, so jugoslovanski košarkarji naredili več, kot se je od njih pričakovalo.

Končni vrstni red: Madžarska 13, Češka 12, Rusija 12, Bolgarija 11, Poljska 10, Italija 9, Romunija 9, Jugoslavija 8.

V tolažilni skupini je zmagala Francija, ki je tako zasedla deveto mesto.

TENIS

Začel se je mednarodni turnir v Wimbledonu, ki velja za neuradno svetovno prvenstvo posameznikov.

Izdaja Konzorcij Novega lista

Odgovorni urednik Drago Legiša

Glavna tiskarna »Graphis« z o. z. v Trstu
Ulica Sv. Frančiška 20 — Telefon 29-477

ZA NAŠE NAJMLAJŠE

št. 18

Tarzan, kralj džungle

Ko so se vrnili v vas, je bilo že prepozno. Ljudo-ženski sužnji Arabcev so ravno pripravljali strašno gostijo. Vazirci so ob tem pogledu kar podivjali. Arabci pa so bili dobro oboroženi in so odbili njihov napad. Sam stari glavar je bil ubit.

Copyright, 1929, by Edgar Rice Burroughs, Inc. All rights reserved

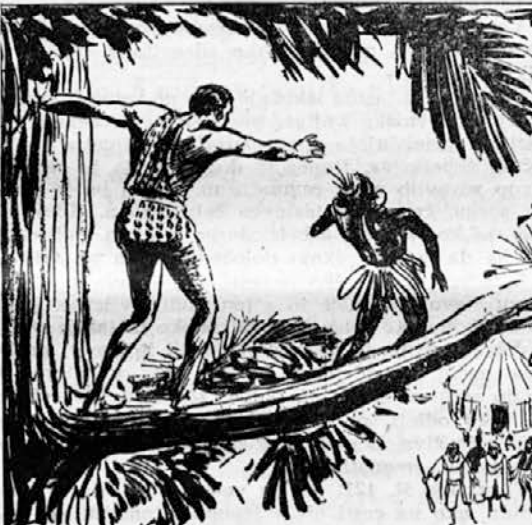
Drugi dan je rod naprosil Tarzana, naj jih pove- de k zmagi. Vojsčake je razmestil po vrhovih dreves. Od tam so nekaj dni neslišno in neusmilje- no švigale smrtonosne puščice in vsaka je zadela kakega Arabca ali kakega ljudožera v srce.

Končno se je Tarzan z vojsčkami umaknil za kako miljo v džunglo, da bi se spočili in okrepečali. Po- noči se je brez spremstva splazil k vasi. Stražar je dremal ob ognju. Tarzan se je tiho priplazil do stražarja.

Stražar je v nedoločni slutnji mahoma planil kvi- šku. Njegove oči so se od groze razširile in hotel je uiti belemu divjaku. A preden se je utegnil obr- niti, ga je zgrabila mogočna roka za grlo in ga kljub obupnemu otepanju podrli na tla.

Tarzan je s stražarjevim truplom splezal nazaj v višave dreves. Ko so se sovražniki zbudili in po- grešili stražarja, so začuli z vrhov zlovesče tulje- nje. Vsi so se ozrli, kaj je. Tarzan pa je tedaj treščil truplo mednje. Prestrašeni so se razbežali.

Strah pred nevidnim nasprotnikom se je večal od trenutka do trenutka. Ljudožerci, pa tudi Arabci sami so hoteli iz džungle. Ko so Tarzan in vojsčaki drugo jutro mislili napasti, so našli razbojnike pri- pravljenega za odhod.

Skrivnost

D^{RJA} FU-MANČUJA

ROMAN - Spisal: Sax Rohner - Prevedel: A. P.

Nayland Smith, ki se je spet sumljivo oziral po sencah, je pri- žgal vžigalico in z njo svetilko, ki jo je nosil s seboj. Obrnil se je k odvetniku. »Bodite mirni, Mr. Henderson,« mu je strogo dejal. »To je vaša dolžnost.«

»Bog mi je priča, da v to dvomim,« je odvrnil Henderson in odprl vrata. Šli smo po stopnicah navzdol. Zrak je bil vlažen in hlad. Neprijetni občutki so se nas polastili.

Pred tesnim domovanjem, ki je zdaj zadoščalo lordu Southeryju, velikemu inženirju, ki so ga kralji čislali, se je Henderson opotekel in se me oklenil. Smith in jaz mu pri najini strašni na- logi nisva šla na pomoč. Stal je na stopnicah grobnice in gledal stran, medtem ko sva se midva lotila posla. V izvrševanju svojega poklica sem imel marsikakšen neprijeten opravke, toda nikoli ne sredi take okolice, kakršna je bila ta. Bilo je videti, ko da rodovi Stradwickov poslušajo odvijanje vsakega vijaka.

Slednjič je bilo storjeno in blede lice lorda Southeryja je po- čivalo v vsiljivi luči. Roka Naylanda Smitha je bila tako mirna

ko kak togi drog, ko je dvignil svetilko. Vedel sem pa, da bo kas- neje napetost njegove volje popustila — toda ne prej, preden delo ne bo končano.

Da so moje roke bile mirne, je pripisovati edinole poklicni vne- mi. Zakaj pod okoliščinami, ki bi me morale v primeru neuspeha ali odkritja spraviti v neprijetno raziskavo pred britsko zdravni- ško zbornico, sem napravil poskus, ki ga ni še nikdar poprej na- redil noben zdravnik belega plemena. Toda ali se mi posreči ali ne, ni bilo verjetno, da pridem pred zdravniško zbornico ali ka- teri drugi svet. Zavedal sem se pa, da počenjam nekaj, kar bi sta- novski tovariši držali za največjo laž. Vendar je bila moja vera v nenavadni stvar, ki je bil nevarnost za ves svet, tako globoka, da sem užival v svoji neobčutljivosti za javno sodbo. Veselilo me je, da mi je usoda namenila storiti — četudi na slepo — en korak v b o d o č n o s t zdravniške znanosti.

Kolikor mi je razum povedal, je bil lord Southery mrtev. Brez premišljanja bi izdal smrtno izjavo, da ni bilo dveh pomislekov. Prvič, da si je lorda Southeryja poslednji načrt nasprotoval kori- stim dr. Fu-Mančuja, bi njegov veleum, če bi bil speljan na druga pota, mogel rabiti rumeni družbi bolj ko njegova smrt. Drugi po- mislek je bil, da sem videl, kako se je Aziz vzdramil iz spanja, ki je bilo — kakor to — podobno smrti.

Iz stekleničke z motno rumeno tekočino sem napolnil iglasto vbrizgalko. Opravil sem vbrizg in čakal.

RADIO TRST A

Nedelja, 26. junija ob: 9 Kmetijska oddaja; 9.30 Domači odmevi; 10.00 Prenos maše iz tržaške stolnice; 11.30 Vera in naš čas; 12.00 Oddaja za najmlajše: Sebični velikan; 13.30 Glasba po željah; 15.00 Mladina pred mikrofonom: Nastop učencev osnovne šole v ulici sv. Frančiška; 16.00 Malo za šalo, malo za res; 17.00 Poje dekliški zbor iz Skednja; 20.30 Verdi: Moč usode, opera v 4 dejanjih (1. in 2. dej.).

Ponedeljek, 27. junija ob: 12.55 Poje ženski duet; 14.00 Igra pianist Franco Russo; 19.15 Mamica pripoveduje; 20.30 Poje Slovenski vokalni oktet; 21.00 Predavanje: Človek in mravlja; 21.15 Verdi: Moč usode, opera v 4 dejanjih (3. in 4. dej.).

Torek, 28. junija ob: 12.55 Dalmatinski motivi; 13.30 Glasba po željah; 18.00 Debussy: morje; 19.15 Radijska univerza: Montalenti: Zelene rastline tovarne organske hrane; 19.30 Operne duete pojete Dušan Pertot in Marjan Kos; 21.00 Radijski oder: Giannini: Roke kvišku.

Sreda, 29. junija ob: 10.00 Predavanje: Pot k uspehu je vedno odprta; 10.15 Beethoven: Prometej; 12.00 Iz kraljestva prirode: O plimi in oseki; 15.00 Promenadni koncert; 16.00 Slušna igra: Coppola: Mala morska deklica; 17.00 Slovenski zbori; 21.00 Predavanje: Demokracija in totalitarni socializem.

Četrtek, 30. junija ob: 12.00 Počivanje po Italiji: Ravenna; 18.00 Korngold: Koncert v D-duru; 19.15 Radijska univerza: Carnelutti: Kako poteka proces; 20.30 Zbor Slovenske filharmonije; 21.00 Dramatizirana zgodba: Lenček: Rojstvo televizije; 21.40 Igra Mirca Sancinova; 22.00 Glasbeno predavanje.

Petek, 1. julija ob: 12.55 Dukas: La Peri; 13.30 Glasba po željah; 18.30 Z začarani police: Kokoška in trije piščančki; 20.30 Lipovšek: »Orglar«; 21.00 Tržaški kulturni razgledi; 21.15 Slovenski oktet; 22.00 Sodobna flamska umetnost.

Sobota, 2. julija ob: 12.00 Sadje, marelice; 15.30 Pogovor z ženo; 16.00 Orkester Pacchiori; 21.00 Malo za šalo, malo za res.

VPRAŠANJA IN ODGOVORI

Vprašanje št. 118: Prijatelj mi je poslal iz ZDA nekaj oreh, ki pa niso enaki našim, temveč so bolj gladki in imajo mehko lupino. Baje se imenujejo »pecan«. Ali bi ta vrsta uspevala tudi pri nas? V ZDA baje opuščajo navadne orehe in gojijo predvsem to sorto.

Odgovor: Vrsta oreh »pecan« ljubi toplejše kraje in pri nas bi jih uničila pozeba. Pač pa so jih že pred desetletji sadili v Siciliji, kjer pa se niso posebno udomačili in razširili. Vrsta »pecan« pa se je prav močno razširila v francoski Severni Afriki (Tuniziji in Algeriji).

Vprašanje št. 119: V hlevu so se pojavile muhe in zato sem ga razkužil s tekočino DDT. Prvi dan jih nisem več videl, a drugi dan so se zopet pojavile. Se sem razpršil DDT, a tudi tedaj brez uspeha. Če DDT ne pomaga, kaj naj storim, da se muh rešim?

Odgovor: Očividno spadajo te muhe sorti, ki je odporna proti DDT. Narava je namreč taka, da najde zoper sredstvo vedno protisredstvo. Medtem ko je DDT uničil in še vedno uničuje celo vrsto muh, so se razvile take, ki so proti DDT odporne. Pa tudi proti tem muham imamo danes uničevalno sredstvo, in sicer »diazinon«, katerega je iznašla in izdeluje podjetje, ki je odkrilo DDT, namreč Geigy v Bazlu v Švici. »Diazinon« je v trgovini v prahu in tekočini kot DDT. Če poškropite stene v hlevu z »diazinonom« (Neocid 99), bo poginila vsaka žuželka, ki bi se vsedla v naslednjih tednih na stene. Torej če se hočete rešiti vseh muh, poškropite hlev z »diazinonom«.

Vprašanje št. 120: Je kaj resnice na tem, da se revmatizem in artritis lahko zdravita s čebelnimi piki?

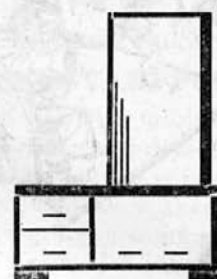
Odgovor: Iz lastne izkušnje tega ne vemo, a o tem pišejo zdravniške knjige, posebej pa še čebelarški listi, ki priobčujejo opazovanja in doživetja praktičnih čebelarjev. Danes je dognano, da je čebelni strup zdravilo proti revmatizmu. Težko pa je priti do njega, če nimamo lastnega čebelnjaka. Kdor ga ima, lahko razdraži čebele, da ga opikajo. Potrebno pa je, da čebele pikajo določena mesta na telesu, a k temu jih je težko navesti. Saj čebela s pikom žrtvuje svoje bodalce in s tem tudi življenje. Zato so strokovnjaki dolgo študirali, kako bi lahko zbrali čebelni strup, in kaže, da so našli še precej praktični način: čebele pičijo v neko snov, v katero izločijo svoj strup, ki ga potem zberemo. Ko čebela po piku odleti, se ji bodalce ne prelomi in tako ostane še živa. Z nabranim čebelnim strupom zdravijo potem revmatizem.

Vprašanje št. 121: Ali se vam ne zdi, da je sramotno, ako na cesti ali v tramvaju naši dijaki govorijo med seboj italijanski?

Pripadniki najrazličnejših narodov, ki prihajajo v Trst, se nič ne pomišljajo govoriti kjerkoli glasno v svojem jeziku. Le mi Slovenci, ki smo tu domačini, naj se ga sramujemo? Ali profesorji in učitelji opozarjajo, da to ni vredno slovenskega dijaka?

Odgovor: Z vami se popolnoma strinjamo. Goto-vo je tako vedenje sramotno. Kje je vzrok? Fašizem je vliil v mnoge ljudi strah, ki se ga še danes niso otresli. Otroci slišijo starše izven doma govoriti italijanski, pa še sami tako ravnajo.

Profesorji in učitelji jih gotovo opozarjajo na njih dolžnost in ne popolnoma brezuspešno. Na dijake morajo pa vplivati tudi drugi, tako sorodniki, znan- ci in zavodni sošolci. Le z združenimi močmi lahko popravimo škodo, ki jo je Slovenem prinesel fašizem.

TOVARNA

Princič

KRMIN - CORMONS
TELEFON ŠT. 32

Izdeluje vsakovrstno pohištvo, spalni-
ce, jedilnice, kuhinje i t. d. Izvrši vsako
delo po naročilu. Prodaja po tovarni-
ških cenah, jamči za solidno delo.

SLOVENSKO NARODNO GLEDALIŠČE za Tržaško ozemlje

PRIEDI:

VELIKO UPRIZORITEV

NA STADIONU I. MAJ, VRDELSKA C. št. 7

CARLO GOLDONI:

PRIMORSKE ZDRAHE

Poslovenil: dr. MIRKO RUPEL

Režija: Jože Babič in Modest Sancin

Scena: Jože Cesar in inž. arh. Viktor Molka

Glasbena priredba: Oskar Kjuder

Ples: Olga Gorjup

KRSTNA PREDSTAVA bo 29. junija.

PONOVITEV v soboto 2. julija, v nedeljo 3.
in v torek 5. julija

Naslednje predstave bodo najavljene v dnev-
nem tisku in na radiu

PRICETEK ob 21. uri — KONEC ob 23.30
Prodaja vstopnic v ulici Roma 15/II od pone-
deljka 27. t. m. dalje od 11. do 13. in od 17.
do 19. ure ter eno uro pred pričetkom vsake
predstave pri blagajni na stadionu

TEDENSKI KOLEDARČEK

- 26. junija, nedelja: 4. pobinkošna, Rudolf
- 27. junija, ponedeljek: Ladislav, Hema
- 28. junija, torek: Irnej, Zorana
- 29. junija, sreda: Peter in Pavel
- 30. junija, četrtek: Spomin sv. Pavla
- 1. julija, petek: Teobald, Bogoslav
- 2. julija, sobota: Viljem, Grlica

VALUTA — TUJ DENAR

Dne 22. junija si dobil oz. dal za:

ameriški dolar	625—629	lir
100 dinarjev	86—89	lir
avstrijski šiling	23,75—24,30	lir
100 francoskih frankov	166—169	lir
nemško marko	146—148	lir
švicarski frank	145,75—146,75	lir
zlatoto	712—715	lir

»Ako ni resnično mrtev,« je zašepetal Smith, »je neverjetno, da bi lahko preživel več ko tri dni brez hrane. Vendar je res, da sem poznal nekega fakirja, ki je ostal teden dni brez nje.« Mr. Henderson je zastokal. Z uro v roki sem stal in opazoval sivo obličje.

Minila je sekunda, pa še ena in tretja. V četrti sekundi se je čudež začel. Skozi po vsem videzu mrzlo telo je začel lezti dih življenja. Polagoma, v presledkih je prihajal, kakor je polagoma začelo biti zbujejo sree, ki je čedalje jače bilo in prepajalo hladno telo.

Prav tako naglo smo odstranili z živega človeka vse okrasje, ki je veljalo mrtvem, in Southery se je z zadušnim vzvikom usedel in z napol osteklenelimi očmi strmел okrog ter se potem spet skrušil nazaj.

»Moj Bog!« je zaklical Smith.

»Vse je v redu,« sem ga pomiril in pri tem opazil, da sem to izgovoril z običajnim poklicnim poudarkom. »Maló žganja iz moje steklenice je vse, kar zdaj potrebujete.«

»Poglej, doktor, kar dva bolnika imaš hkrati,« me je opozoril prijatelj. Mr. Henderson se je onesvestil in zvrnil na tla.

»Tiho!« je šepnil Smith, on je tukaj. Utrnil je luč.

Podpiral sem lorda Southeryja, ki je zastokal: »Kaj se je zgodilo? Kje sem? Oh, Bog! Kaj se je zgodilo?«

Prizadeval sem si ga šepetaje pomiriti in sem mu ogrnil okrog ramen svoj popotni plašč. Gornja vrata stopnišča grobnice smo

bili zaprli, a ne zaklenili. Zdajci, ko sem podpiral moža, ki smo ga dobesedno oteli iz groba, sem slišal, da so se vrata odprla. Nisem se še mogel podati Hendersonu na pomoč. Smith je poleg mene burno dihal. Nisem si drznil misliti, kaj se bo zgodilo, niti ne, kako bo to učinkovalo na lorda Southeryja v njegovem izčrpanem stanju.

Skozi temino grobnice je zasvetil pramen luči, ki se je dotaknil zadnjega kamna stopnic. Goltni glas je hitro spregovoril nekaj besed in vedel sem, da je dr. Fu-Manču stal na gornjem koncu stopnic. Dasi nisem mogel razločiti prijatelja, se mi je zazdelo, da drži Smith svoj revolver v roki, in tako sem segel tudi jaz po svojega v žep.

Končno nam bo pretkani Kitajec vendarle padel v past! Zdaj bi potreboval ves svoj veleum, sem si mislil, da bi se nocoj rešil. Ako ga niso nezaklenjena vrata posvarila, je bil naš jetnik. Nekdo je stopal po stopnicah navzdol.

V demici sem držal revolver, z levo pa podpiral Southeryja in skozi deset sekund negotovosti sem tako težko čakal kakor le redkokdaj. Spet je pramen luči prerezal temo.

Lord Southery, Smith in jaz smo bili skriti v kotu, toda žarki so tedaj polno padli na škrlatno obličje Mr. Hendersona. Na nekak način so prodrli v mrak njegovega duha in s hripavim vzvikom se je zbudil iz omedlevice, se skobacal na noge in okamenel od groze zrl na stopnice.

(Nadaljevanje)